

BALANÇ DE POLÍTIQUES DE DONES I D'IGUALTAT DE GÈNERE 2007-2011

Ajuntament de Barcelona
Dones

• ÍNDEX

Àrea de Benestar i Cohesió Territorial: Direcció del Programa de dones	3
Pla municipal per a les dones 2005-2009	8
Pla municipal contra la violència vers les dones	14
Desplegament del Pla per l'abordatge integral del treball sexual	25
Valoració final	33

Crèdits

Coordinació tècnica: Direcció de Dones – Gerència d'Educació, Cultura i Benestar

Edita: Regidoria de Dones i Joventut – Ajuntament de Barcelona

Fotografies: Eva Guillaumet, Marc Badia

Revisió lingüística: Debat

Disseny gràfic i maquetació: Anna Llàcer

Barcelona, abril del 2011

▀ ÀREA DE BENESTAR I COHESIÓ TERRITORIAL:
DIRECCIÓ DEL PROGRAMA DE DONES

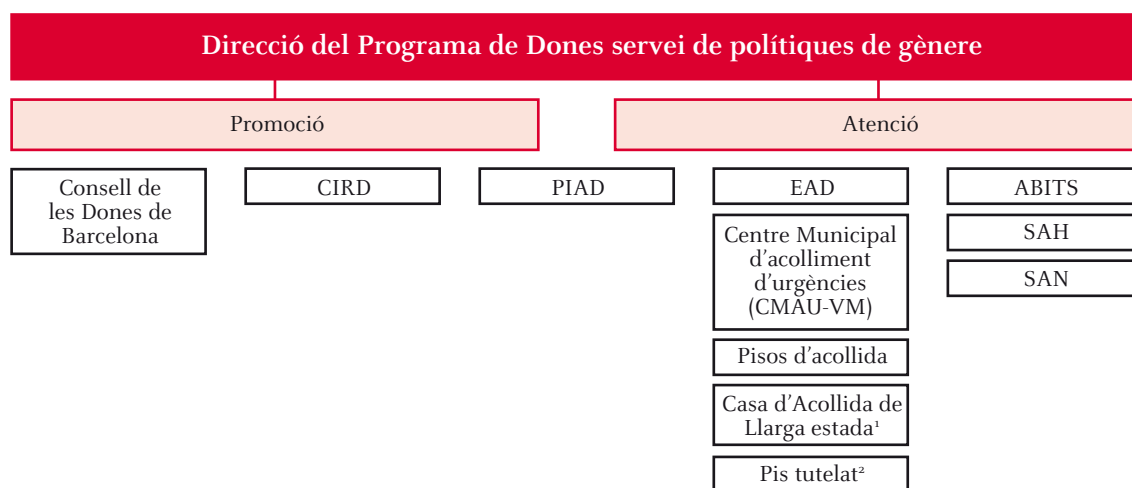
La Regidoria de Dones s'ha compromès
en l'assoliment de la igualtat efectiva de
dones i homes a la nostra ciutat

La **Regidoria de Dones i Joventut**, durant el període 2007-2011, ha estat l'encarregada de vetllar per la igualtat efectiva entre homes i dones a la nostra ciutat. Amb aquest objectiu, ha actuat en dos nivells:

- Per una banda, en la promoció de la igualtat de gènere en tots els àmbits de la societat: social, cultural, polític, laboral, etc.
- I, per altra banda, en l'atenció específica a aquelles dones que, per la seva situació personal, esdevenen especialment vulnerables: discriminació social i/o laboral, violència masclista (suport psicològic, informació jurídica...), treball sexual (necessitats bàsiques, formació, recol·locació laboral, suport psicològic, informació jurídica...).

L'execució de les polítiques de dones s'ha portat a terme des de la Direcció de Serveis de Dones, Participació, Joventut i Usos dels Temps i la **Direcció del Programa de dones**, dependent de l'Àrea de Benestar i Cohesió Territorial.

Els serveis i recursos de la Direcció del Programa de dones actualment són els següents:

(1) Finançada íntegrament per la Direcció del Programa de Dones. La gestió ha estat traspasada al Consorci de Serveis Socials de Barcelona amb data 1 de gener del 2009.

(2) De titularitat privada. Totes les places estan conveniades pel programa d'Atenció de Violència Masclista de la Direcció del Programa de Dones.

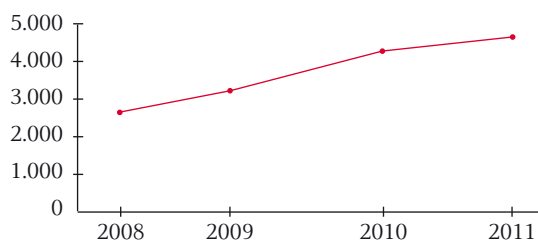
El **pressupost global** d'aquest mandat ha estat de **15.318.687 €**.

Aquest import no inclou la partida de 469.233,93 € destinada al II Congrés de les Dones de Barcelona que s'executava des de la Gerència de l'Àrea de Benestar i Cohesió Territorial.

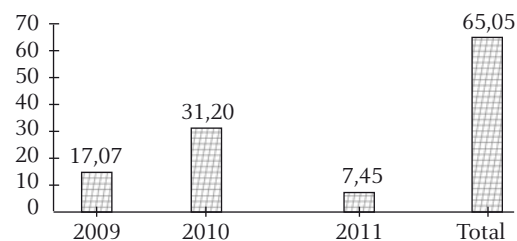
Desglossat per anys ha estat el següent:

	2008	2009	2010	2011
Import	2.859.342 €	3.347.533 € + 469.233,93 € (II Congrés de les Dones de Barcelona)	4.392.213 €	4.719.599 €
Increment anual	-	17%	31,2%	7,4%

Evolució de l'import

Increment percentual del pressupost

Al llarg d'aquest mandat cal destacar l'increment pressupostari en matèria de promoció (la incorporació d'una partida específica per al Consell de les Dones de Barcelona, per als districtes i per al Programa d'equitat de gènere) i d'atenció a les dones (abordatge de la violència masclista i treball sexual), que no ha disminuït sinó incrementat, malgrat els ajustos pressupostaris.

Pressupost	Consell de les Dones de Barcelona	Districtes	Programa d'equitat
2008	–	–	100.000 €
2009	35.000 €	30.000 €	100.000 €
2010	35.000 €	30.000 €	100.000 €
2011	29.750 €	25.500 €	–

Font: Direcció del Programa de dones, Àrea de Benestar i Cohesió Territorial

Des de la Regidoria de Dones, a través de la Direcció del Programa de dones, s'han portat a terme les actuacions següents:

- Elaborar i proposar les directrius sobre polítiques de dones i de gènere.
- Dissenyar, coordinar, impulsar i fer el seguiment dels diferents plans i programes vigents des de la perspectiva de la integralitat i la transversalitat i la interlocució amb el moviment de dones i feminista: **Pla municipal per a les dones, Pla municipal contra la violència vers les dones, Pla per l'abordatge integral del treball sexual i el Programa d'equitat de gènere.**
- Coordinar i avaluar l'execució dels acords fruit de les relacions entre l'Ajuntament i altres administracions. Amb l'Institut Català de les Dones, s'han signat dos convenis de col·laboració durant el 2009 i el 2010 (en concepte de conveni marc i contracte programa¹), així com amb altres entitats i organismes catalans i internacionals (Consell de Municipis i Regions d'Europa, CMRE).
- Coordinar, fer el seguiment i supervisar els programes i les actuacions dels diferents departaments i organismes de l'Ajuntament de Barcelona en l'àmbit de les polítiques de dones, d'acord amb les directrius establertes en els diferents plans i programes. Destaca la incidència en les polítiques d'inclusió social (vegeu el Pla municipal per a la inclusió social 2005-2010, el Programa d'acció social contra la pobresa), d'esports, d'habitatge (vegeu el Pla d'habitatge 2010-2016), d'immigració (vegeu el Pla Barcelona interculturalitat) i el Pla municipal pel col·lectiu lesbià, gai, transsexual i bisexual.
- Coordinar les actuacions en matèria de polítiques de dones i de gènere dels districtes.

1. Actualment s'ha començat a negociar el conveni 2011.

Algunes de les finalitats de la Direcció del Programa de dones han estat les següents:

- Fomentar, en col·laboració amb els departaments i àrees de l'Ajuntament, la prestació de serveis específics a favor de les dones.
- Fomentar i coordinar la prestació de serveis a diferents perfils de dones, mitjançant l'establiment de convenis amb entitats públiques i privades.
- Elaborar i promoure informes, estudis i anàlisis de recerca sobre matèries relacionades amb la problemàtica actual de les dones a Barcelona.
- Divulgar les activitats, els serveis i les tasques duts a terme per la mateixa Direcció o per les associacions i les entitats col·laboradores, mitjançant l'organització d'activitats.
- Difondre els serveis i recursos de la Direcció del Programa de dones:

Nom	Tipus de la publicació	Any d'edició	Exemplars
Serveis municipals de dones	Fulletó	<u>2008</u> 2009	9.000
Equip d'atenció a les dones	Fulletó	2009	12.000
Punts d'informació i atenció a les dones	Fulletó 1 d'específic per districte	2009	39.500
	Targeta de visita 300 per PIAD	2009	3.000
	Cartell 205 per districte	2010	2.500
Servei d'atenció als homes	Fulletó	2009	3.000
		2010	5.000
Pla per l'abordatge integral del treball sexual	Targeta gran Català-castellà	2009	3.000
	Targeta gran Català-romanès	2009	2.000
	Targeta gran Català-anglès	2009	2.000
Acord ciutadà per una Barcelona lliure de violència vers les dones	Fulletó	2009	5.000
Premi 8 de Març	Fulletó	<u>2007</u>	6.000
		<u>2008</u>	6.000
		<u>2009</u>	6.000
		<u>2010</u>	6.000
Premi 25 de Novembre	Fulletó	<u>2007</u>	5.000
		<u>2008</u>	5.000
		<u>2009</u>	5.000
		<u>2010</u>	5.000
Violència masclista	Desplegable	<u>2009</u>	3.000
		<u>2010</u>	3.000
Total d'exemplars editats			136.000

- Fomentar la participació i l'associacionisme de les dones, en què destaca la convocatòria de subvencions:

Any	Nombre de subvencions denegades	Nombre de subvencions atorgades	Cost total dels projectes	Import total atorgat
2008	63	67	1.643.179	188.000
2009	39	84	2.108.936	209.000
2010	47	82	1.629.940	191.000
2011	Pendent de resolució de la convocatòria	Pendent de resolució de la convocatòria	Pendent de resolució de la convocatòria	Pendent de resolució de la convocatòria

Font: Gerència de l'Àrea de Benestar i Cohesió Territorial

- Els convenis signats de promoció² han estat els següents:
  - Consell de la Joventut de Barcelona: 2008, 2009, 2010, 2011.
  - Xarxa d'Entitats Feministes: 2009, 2010, 2011.
  - Ca la Dona: 2011.
  - Centre de Cultura Francesca Bonnemaison: subvenció 2008, 2009, 2010; conveni 2011.

Durant aquest mandat s'ha treballat en el procés de construcció de l'agenda política local de Barcelona, des de la perspectiva del gènere. Un dels pilars ha estat la creació del **Programa d'equitat de gènere** de l'Ajuntament de Barcelona. La voluntat d'aquest programa és modificar les situacions d'iniqüitat de gènere entre les relacions de poder, redistribuir recursos i oportunitats de l'Administració municipal.

Per això, la seva finalitat ha estat la creació del programa que té per objectiu aplicar la perspectiva de gènere a l'estructura de funcionament de la institució, des de la composició (quantitat de dones), fins a arribar a modificar la forma de funcionar i els processos de presa de decisions. Per tant, s'ha partit de la base que totes les polítiques tenien i tenen a veure amb la desigualtat de gènere i totes les àrees són susceptibles d'incorporar la perspectiva del gènere.

En aquest sentit, l'Ajuntament de Barcelona es trobava en un bon moment per entomar el repte de l'equitat.

- Un marc normatiu idoni (Estatut d'autonomia de Catalunya, aprovació l'any 2007 de la Llei d'igualtat de l'Estat, la Carta municipal de Barcelona).
- La voluntat i la complicitat dels grups polítics del Govern, i també dels grups a l'oposició. Ha funcionat una taula de regidores amb les quals es fa el seguiment de la política municipal.
- Una organització municipal prou madura per entomar nous reptes.
- Un Consell de les Dones de Barcelona fort i cohesionat.
- L'existència d'altres institucions supralocals (Diputació de Barcelona i Generalitat de Catalunya).
- L'existència d'un canvi de paradigma, en què l'equitat de gènere s'entén com un bé col·lectiu, tant per a homes com per a dones.

El Programa es va plantejar en dues línies d'actuació: la primera, centrada en el desenvolupament del **Pla d'igualtat d'oportunitats**, que té per objectiu eliminar els estereotips, actituds i obstacles que dificulten a les dones accedir a determinades professions i llocs de treball en igualtat de condicions que els homes. La segona, centrada en l'impuls de la **Comissió Interdepartamental de Transversalitat de Gènere**, que té per objectiu l'aplicació de la perspectiva de gènere –i no un enfocament limitat als problemes de les dones– en l'agenda política dominant, com a garantia que s'incorpora a totes les polítiques, en tots els nivells i en totes les etapes dels processos polítics. D'aquesta manera es pretenia que el conjunt de les polítiques que produeix una institució impactin de manera equitativa en les oportunitats i els estils de vida de dones i homes.

2. Per al nombre de convenis signats per atenció social consulteu l'apartat del Pla municipal contra la violència vers les dones i el Pla per l'abordatge integral del treball sexual.

El Pla d'igualtat d'oportunitats és responsabilitat de la Gerència de Recursos Humans, i la Comissió de Transversalitat de Gènere³ depèn de la Direcció de Dones.

Entre les accions desenvolupades destacades del Programa d'equitat hi trobem les següents:

- Pel que fa al Pla d'igualtat d'oportunitats les accions més destacades han estat aquestes:
  - 2009: designar la responsable tècnica del Pla d'igualtat.
  - 2009: crear una comissió de bones pràctiques en polítiques d'igualtat d'oportunitats en el conjunt de l'Ajuntament (empreses públiques: Barcelona Activa, BIMSA, Parcs i Jardins, etc.).
  - 2009-2010: realitzar una diagnosi sobre la igualtat d'oportunitats a l'Ajuntament de Barcelona.
  - 2010-2011: elaborar un pla d'acció amb més de 20 propostes d'actuació.
  - 2010: constituir la Comissió Paritària del Pla.

- Pel que fa a la Comissió de Transversalitat de Gènere les accions més destacades han estat aquestes:
  - 2009: aprovar un acord perquè totes les dades que es recullin estiguin segregades per sexes.
  - 2009-2010: elaborar una diagnosi de transversalitat i una bateria de recomanacions per aplicar-les i millorar-les.
  - 2010: publicar *l'Enquesta de condicions de vida i hàbits des de la perspectiva de gènere* (Observatori Social de Barcelona).
  - 2009: publicar la revista *Barcelona Societat*, de l'Observatori Social de Barcelona (núm. 17, monogràfic sobre gènere).
  - 2009-2010: realitzar formacions específiques de gènere a:
    - > Entitats de dones de la ciutat (celebració de dues edicions amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Ciutadania).
    - > Conselleres de dones de districte (celebració de dues edicions amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Ciutadania).
    - > Tècniques de dones de districte (celebració de dues edicions amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, Àrea d'Igualtat i Ciutadania).
    - > Agents de la Guàrdia Urbana.
    - > Serveis socials bàsics.

- En relació amb la difusió del Programa d'equitat s'ha participat en les activitats següents:
  - 2009: Jornada sobre Plans d'Igualtat a les Administracions Públiques Catalanes (Departament de Governació).
  - 2010: Màster de participació i polítiques socials.

---

3. Antiga Comissió Interdepartamental per la Igualtat d'Oportunitats.

▀ PLA MUNICIPAL PER A LES DONES 2005-2009

| Les dones transformem Barcelona

Durant aquest mandat hem desplegat el Pla municipal per a les dones 2005-2009. Pel que fa al nombre de propostes que s'han d'executar, el Pla era força ambiciós i es va decidir, d'acord amb la resta de grups municipals i el Consell de les Dones de Barcelona, allargar-ne la vigència fins a finals de mandat.

Un dels objectius estratègics del Pla ha estat que es reconeguïn les aportacions de les dones en la construcció, el manteniment i la transformació de la societat, i que s'incrementi la seva participació a tots els espais consultius. Amb aquesta finalitat s'ha cercat donar valor i reconèixer els sabers i coneixements específics que han desenvolupat les dones al llarg de la història, i a partir d'aquí, desenvolupar polítiques que incorporin experiències femenines tant a l'hora de dissenyar aquestes polítiques com d'implementar-les i avaluar-les.

A més, s'ha fomentat la participació de les dones com una forma d'apoderament, d'incrementar la seva autonomia i de potenciar el seu enfortiment social i polític. En aquest sentit s'ha impulsat la participació de les dones que s'enfronten a necessitats i reptes específics que podrien comportar desavantatge social, com són les situacions de discapacitat, de prostitució, de privació de llibertat, d'estats de salut concrets, les immigrades i, en general, totes les dones que conformen la diversitat de la nostra ciutat.

Les actuacions més destacades han estat les següents:

- La creació dins la Direcció de Serveis de Dones de la Secretaria del Consell de les Dones de Barcelona amb dotació pressupostària i personal adscrit (una tècnica referent i una persona de suport). Durant aquest mandat s'ha volgut consolidar el Consell per tal de convertir-lo en un vertader espai de participació i interlocució de l'Ajuntament amb les entitats de dones i feministes de la ciutat.
- El Consell aplega les diferents entitats, associacions, grups i consells de dones de districte per a aquelles qüestions vinculades a les polítiques de dones en els àmbits polític, econòmic, social i cultural. Els seus camps d'actuació tenen relació directa o indirecta amb el reconeixement del paper social i la millora de la qualitat de vida de les dones.
- El Consell, dotat d'una estructura organitzativa (Permanent i Plenari) ha ampliat els espais de participació amb òrgans com grups de treball i comissions. A més, en breu disposarà d'un espai virtual, integrat al web Dones, per facilitar la comunicació de les entitats que en formen part.
- Actualment, el Consell de les Dones de Barcelona està format per més de 100 entitats. A més, té un Consell de les Dones per cada districte, fet que afavoreix una proximitat més gran amb les dones i entitats del territori.

Entre les actuacions destacades del Consell⁴ hi trobem les següents:

- Reunions del Consell de les Dones:
  - Plenari: 6
  - Permanent: 14
- Organització i celebració del II Congrés de les Dones de Barcelona

La celebració d'aquest congrés la va demanar el Consell de les Dones de Barcelona durant el mandat 2004-2007. D'acord amb les línies de treball que recull el Pla municipal per a les dones 2005-2009 de promoció de la participació i l'associacionisme. El congrés es va celebrar durant el 16 i 17 d'octubre del 2009 al Centre de Convencions Internacional de Barcelona. Abans de la celebració d'aquest congrés es va portar a terme un extens i ric procés participatiu, iniciat durant el 2008, que va mobilitzar més de 2.000 dones de la ciutat. El resultat d'aquell procés va ser l'elaboració del document de 560 propostes per transformar Barcelona. Aquestes propostes serviran per elaborar el nou pla de dones de la ciutat previst per al 2011-2014.

La inversió destinada ha estat de 469.233,93 €.

---

4. Per ampliar informació del Consell de les Dones de Barcelona vegeu la Memòria del Consell de les Dones de Barcelona 2007-2011.

II Congrés de les Dones de Barcelona

- L'aprovació del Pla de visibilització i dinamització del Consell de les Dones de Barcelona i dels deu districtes. Entre les actuacions que destaquen hi ha les següents:
    - Crear una imatge corporativa específica.
    - Elaborar una guia d'entitats (digital i de paper).
    - Crear una publicació semestral: *MónDonesBcn* (quatre edicions).
    - Crear materials comunicatius: tríptics, agenda dones 2010, etc.
    - Crear un web, un perfil de Facebook, un canal a Picassa i a YouTube. Actualment hi ha més de 1.000 amigues agregades.
    - Crear un recull de bones pràctiques de gènere.
    - Crear una comissió de seguiment del Centre d'Informació i Recursos a les Dones (CIRD) formada per membres de la Permanent del Consell de les Dones de Barcelona.
    - Crear una partida pressupostària específica de suport als consells de dones de districte.
    - Organitzar activitats de divulgació i reflexió:
      - > 2008: jornada sobre la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.
      - > 2008: Plenari del Consell de les Dones de Barcelona sobre les dones i les discapacitats, organitzat entre la Direcció del Programa de dones i l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitats.
      - > 2010: trobada de dones joves (a l'Espai Jove La Fontana del districte de Gràcia).
      - > 2010: jornades "Dones i crisi" en col·laboració amb Barcelona Activa.
      - > 2010: I Trobada de Consells de Dones. El Consell Municipal de Dones de Barcelona va promoure la realització de la I Jornada de Consells Municipals de Dones, en el marc del seu Pla de dinamització i visibilització, celebrada el 2 d'octubre a Barcelona. Els consells municipals són òrgans de participació de les associacions i entitats de dones que tenen l'objectiu de contribuir a l'apoderament de les dones en els diferents àmbits de la presa de decisions i de promoure'n la qualitat de vida. Són òrgans creats per enfortir la participació i facilitar l'exercici de la política municipal per a les dones.
- Les jornades es van realitzar amb l'objectiu de fomentar l'intercanvi i la coneixença entre els diversos consells municipals de dones de Barcelona així com d'aquells municipis propers que tenen un consell municipal de dones o bé un pla d'igualtat. Les jornades es van centrar en la reflexió i el debat entorn dels consells municipals de dones i sobre les polítiques de gènere des de l'òptica de la participació. Es va fer una declaració institucional.

Per a més informació: www.bcn.cat/dones.

El pressupost destinat a aquestes jornades va ser de 14.170 €.

Plenari del Consell de les Dones

I Trobada de Consells de Dones

Algunes altres accions que s'han portat a terme en matèria de promoció són les següents:

- Elaborar i editar, junt amb els consells de dones de districte, la col·lecció “Dones i Moviments Urbans” (història de les dones de cada districte):
  - 2008: *Dones d'Horta-Guinardó*.
  - 2009: *Dones de l'Eixample*.
  - 2010: *Dones de les Corts*.
  - 2011: *Dones de Gràcia*. Actualment es troba en procés *Dones de Sarrià - Sant Gervasi* i *Dones de Nou Barris*.

Col·lecció *Dones i Moviments Urbans*

- Incloure noms de dones en el nomenclàtor municipal. Durant el període 2000-2010 la Direcció del Programa de dones ha assistit a 20 reunions de la Ponència del Nomenclàtor. Durant aquests darrers 10 anys s'han incorporat 350 denominacions noves, de les quals 157 eren denominacions diverses, 96 denominacions d'homes i 97 denominacions de dones. A proposta del Consell de les Dones de Barcelona s'han proposat cinc noms al llarg d'aquest mandat; la resta ha anat a càrrec dels consells de dones de districte.
- Instaurar el premi 8 de Març - Maria Aurèlia Capmany. Se n'han celebrat quatre edicions, amb les temàtiques següents: inclusió social, drets sexuals i reproductius, participació i associacionisme, coeducació. I han tingut dues modalitats: jurada i pública. El pressupost total de cada premi ha estat de 21.000 € per any.

Homenajes del 8 de març (2008-2011)

- Recuperar la memòria històrica de les dones. Homenatges a dones i/o entitats significades de la ciutat en el marc de la commemoració del 8 de març, Dia Internacional de les Dones: homenatge a Eulàlia Vintró, homenatge a les entitats de dones vídues, homenatge a Victòria Sau, homenatge a Dolors Piera. Properament es farà un homenatge a les dones dels moviments veïnals de Barcelona.
- Aprovar per unanimitat dels grups municipals del Consell Plenari les declaracions institucionals per commemorar el Dia Internacional de les Dones (2008-2011).
- Oferir suport logístic al moviment de dones i feminista en la celebració del Dia Internacional de les Dones.
- 2009: crear l'Associació d'Ajuntaments de l'Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació:

Accions destacades:

- Elaborar i editar, junt amb els consells de dones de districte, la col·lecció "Dones i Moviments Urbans" (història de les dones de cada districte):
  - 2007-2010: campanya "Joguina no sexista". La campanya està centrada en les joguines i té com a objectiu evitar els models sexistes i fomentar valors com la solidaritat i el respecte. S'han distribuït 21.000 targetes grans i 6.000 cartells a més de difondre una falca publicitària durant la campanya de Nadal a través d'un acord amb COM Ràdio.
  - 2009-2010: crear la figura de la patge Estel, primera figura femenina de la cavalcada dels Reis d'Orient amb la col·laboració de l'Institut de Cultura de Barcelona (Icub).
  - 2007-2010: en el Dia Internacional d'Acció per la Salut de les Dones realitzar una campanya temàtica sobre algun aspecte de la salut de les dones. D'aquestes campanyes se n'han distribuït 21.000 targetes grans i 6.000 cartells cada any.
  - 2010: l'exposició "La Representació dels Cossos de les Dones".
  - 2010: jornades de reflexió i debat al voltant de les dones en els mitjans de comunicació.
- Difondre els serveis i recursos de dones durant les Festes de La Mercè –El Passeig de les Persones (edicions 2007-2009).
- 2010: treure a concurs la gestió del Centre d'Informació i Recursos a les Dones. Aquesta nova gestió té per finalitat donar a conèixer i promocionar el CIRD com un espai viu de trobada, d'intercanvi de sabers i experiències, i d'obtenció d'informació i recursos per les dones i les entitats de dones i feministes de Barcelona. Crear una agenda digital sobre les activitats que s'organitzen des de les entitats de dones i les diferents administracions i institucions que té una base de dades de més de 3.000 contactes.
  - Reestructurar el [web del CIRD](#).
  - Crear el blog <http://cirdones.blogspot.com>.
  - Crear un perfil de [Facebook](#) i un de Twitter.
  - Crear un canal a YouTube i Picassa.
  - Posar al dia el Centre de Documentació. Aquest centre té la voluntat de promoure i afavorir l'estudi i la investigació sobre les dones i el gènere mitjançant la informació bibliogràfica i documental. El centre és obert a estudiants, investigadors i investigadores, professionals, entitats, associacions i a qualsevol persona interessada en el tema, a les quals ofereix informació i documentació referent a les dones en diverses àrees temàtiques com ciència, filosofia, sociologia, política, cultura, dret, història, educació, família, teoria feminista, treball, economia, art, antropologia, literatura, legislació, psicologia o salut. El Centre de Documentació és membre de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat de Catalunya i de la Xarxa de Centres de Documentació i Biblioteques de Dones.
  - Oferir activitats: Cicle anual de Cinema de Dones, exposicions, xerrades i conferències.
  - Publicar i enviar l'agenda de dones.

CIRD, sala de lectura

Actualment, de les temàtiques que es treballen des de la Direcció del Programa de Dones hi ha els documents següents:

1. Prostitució o treball sexual: 83 documents.
  2. Violència masclista:
    - a) Parella, familiar. També nens i nenes.
Maltractament infantil: 43 documents.
Maltractament envers les dones: 330 documents.
Violència familiar: 156 documents.
    - b) Agressions sexuals, abús sexual: 55 documents.
    - c) Assetjament sexual: laboral / per raó de sexe: 26 documents.
    - e) Mutilació dels genitals femenins: vuit documents.
    - g) Femicidi: dos documents.
    - h) Tràfic de dones amb finalitat d' explotació sexual o tràfic de dones amb finalitat de prostitució forçada: cinc documents.
    - i) Avortaments selectius: 45 documents.
    - j) Conflictes armats: 24 documents.
  3. Dones i presó: 36 documents.
  4. Noves masculinitats: 27 documents.
  5. Coeducació: 102 documents.
- 2011: realitzar una campanya sobre coresponsabilització de les tasques domèstiques i de cura amb la supervisió de la Permanent del Consell de les Dones de Barcelona.
  - Inversió en matèria de promoció:
    - Rehabilitar parcialment l'edifici del carrer de Ripoll, 26 (Ciutat Vella), que acollirà les entitats de Ca la Dona, amb una inversió de:
      - > 2009 i 2010: 3.287.893 €
      - > 2011: 800.000 €
  - Accions pendents d' assolir:

Aprovar un pacte de gènere per part de tots els grups municipals. Aquesta iniciativa va néixer a proposta del Grup Dona del Consell Municipal de Benestar Social, però per manca de consens polític no ha pogut ser aprovada, malgrat que és una proposta que ha quedat recollida en el document de conclusions del II Congrés de les Dones de Barcelona –560 propostes per transformar Barcelona– i s'haurà de tenir en compte en l'elaboració del nou pla de dones 2011-2014.

▣ PLA MUNICIPAL CONTRA LA VIOLÈNCIA VERS LES DONES

Barcelona consolida els serveis i recursos
d'atenció a les dones que pateixen
violència masclista

Podem afirmar que avui Barcelona⁵ ha consolidat els serveis i recursos d'atenció a les dones que pateixen violència masclista. Encara que, malgrat els esforços d'institucions, professionals, teixit associatiu i ciutadania, la violència masclista encara és present a la ciutat. Pel que fa a recursos i iniciatives públiques i privades l'atenció a les víctimes de violència masclista ha anat augmentant, però és evident que els resultats són encara insuficients.

Totes les actuacions en matèria de violència masclista que es porten a terme des de la Direcció del Programa de dones es recullen en el **Pla municipal contra la violència vers les dones**, una eina de treball que estableix els objectius, la planificació i el desenvolupament d'actuacions d'atenció especialitzada, prevenció i sensibilització, així com de coordinació interinstitucional per fer de Barcelona una ciutat lliure de violència vers les dones.

Els criteris d'actuació del Pla municipal vers les dones són els següents:

- L'abordatge de la violència envers les dones en conjunt, des d'una perspectiva estructural: la violència envers les dones té com a denominador comú l'arrelament en les estructures socials, i si no s'incideix sobre aquestes estructures, la violència no desapareixerà.
- La transversalitat, la coordinació i la cooperació interinstitucional: treball en xarxa.
- La integralitat: cal una resposta integral que impliqui tots els sistemes (serveis socials, salut, forces i cossos de seguretat, justícia, educació, cultura, treball, habitatge, etc.).
- La participació i la coresponsabilització: la participació ciutadana i el consens dels grups de dones que componen el teixit social femení de Barcelona, així com la coresponsabilització de tots els actors implicats, constitueixen factors bàsics per aconseguir l'èxit d'aquests serveis i recursos.
- L'accessibilitat i la proximitat en les intervencions contra la violència vers les dones, tenint en compte la diversitat dels col·lectius femenins de Barcelona: és imprescindible tenir en compte la diversitat i especificitat dels diferents col·lectius femenins. Cal dissenyar serveis capaços de respondre a les diferents necessitats i d'adaptar-se a aquestes diverses realitats. La proximitat en el territori és una primera forma de facilitar-ho.
- La qualitat de la resposta: oferir respostes integrals, des d'una perspectiva transdisciplinària, que evitin la revictimització o victimització secundària. Per això, cal posar un èmfasi especial en la formació dels equips professionals que haurà d'incorporar la perspectiva de gènere.
- El coneixement de la realitat: el nostre repte està en la millora de la sistematització d'aquestes dades, i una aproximació més gran al fenomen a escala global.
- La millora del coneixement dels serveis: la millora de la difusió sobre els serveis municipals per les dones i els recursos que existeixen a la ciutat per les dones que han patit violència masclista (municipals, policials, judicials...).

---

5. Barcelona ja fa més de 20 anys que porta a terme polítiques integrals contra la violència masclista. El 1982 es va inaugurar el primer centre d'atenció a dones agredides de l'Estat espanyol, el Centre d'Informació i Urgències per a la Dona (CIUD), actualment l'Equip d'Atenció a les Dones (EAD). La primera casa d'acollida per a dones maltractades i les seves criatures de l'Ajuntament va començar a funcionar el novembre del 1986 i va ser la primera a tot Catalunya. La Casa d'Acollida de Barcelona, així com la resta de recursos d'atenció a les dones que es van posar en funcionament, van ser assumits de manera pràcticament exclusiva per l'Ajuntament sense suport d'altres administracions. A partir de l'aprovació de la Carta municipal i de la creació del Consorci de Serveis Socials de Barcelona, es traspassa la gestió dels serveis següents: la Casa d'Acollida de Barcelona i els pisos de suport per a dones que han estat víctimes d'exploració sexual.

El pressupost destinat a l'atenció de la violència masclista ha estat el següent:

	2008	2009	2010	2011
Pressupost	1.470.011 €	1.801.803 €	2.998.723 €	3.445.149 €
Increment del pressupostari anual	-	23 %	66 %	15 %

L'increment pressupostari total entre el 2008 i el 2011 ha estat del 134%.

Font: Gerència de l'Àrea de Benestar i Cohesió Territorial

Nota: Cal tenir present que durant el 2010-2011 hi ha hagut una inversió de 3 milions d'euros aproximadament per la construcció i posada en funcionament de la nova Casa d'Acollida d'Urgències (el concurs per a la gestió del servei és de 750.000 € per any).

PRINCIPALS DADES DELS SERVEIS I RECURSOS EN MATÈRIA D'ATENCIÓ:

Punts d'informació i atenció a les dones (PIAD)

- Desplegament per tota la ciutat: un per districte.
- No és un servei exclusivament sobre violència, però permet detectar-ne casos, informa les dones que en pateixen i les deriva cap a una atenció més especialitzada.
- El 2009 es va crear el Servei d'Acompanyament Psicològic.
- S'ha unificat la gestió del servei.
- Durant el 2009 han atès 1.777 noves dones.

	2007	2008	2009	2010
Dones ateses	3.018	2.952	3.130	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Dones ateses noves	1.715	1.764	1.777	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Recurs més sol·licitat Assessorament jurídic	833	912	965	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Principals temes tractats				
Violència masclista	580	567	615	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Separacions i divorcis	444	505	588	

Punts d'informació i atenció a les dones (PIAD)

Equip d'Atenció a les Dones (EAD)

L'Equip d'Atenció a les Dones (EAD) és un servei municipal ambulatori d'atenció específica a les dones, i els seus fills i filles, que viuen violència masclista.

És un equip multidisciplinar (integrat per treballadors/es socials, psicòlegs/ogues, educador/a social, advocat/dessa i insertora laboral), que ofereix una atenció integral per tal de poder treballar els processos de recuperació de les dones ateses i dels seus fills i filles, tinguin o no necessitat de recursos d'acollida.

L'Equip d'Atenció a les Dones és la porta d'entrada als recursos públics i privats d'acolliment d'urgències i de llarga estada per a dones que viuen situacions de violència masclista i pels seus fills i filles.

L'atenció integral es concreta en un Pla de treball adaptat a l'evolució de la situació mentre la dona i els seus fills i filles necessitin d'una intervenció centrada en la violència masclista independentment de que calgui o no activar recursos especialitzats (Teleassistència mòbil, Renda Activa d'Inserció-RAI, recursos d'acolliment d'urgència o de llarga estada, entre d'altres).

Les usuàries del servei són totes les dones, així com els seus fills i filles i/o altres persones del seu entorn, de la ciutat de Barcelona majors de 18 anys o menors amb autorització, que estan o han patit qualsevol manifestació de violència masclista, sense discriminació per edat, estat de salut física i mental, discapacitat, situació legal, orientació sexual i/o procedència.

Els requisits de l'accés són:

- Que la dona visqui en el municipi de Barcelona
- Que visqui o hagi viscut violència

A l'EAD s'atenen totes les dones que reuneixen tots dos requisits independentment que:

- Estiguin o no empadronades. Es prima la situació real per sobre de la situació administrativa.
- Tinguin o no la seva situació regularitzada legalment quan es tracta de dones estrangeres.
- Hagin interposat o no denúncia per la situació de violència viscuda.
- Estiguin convivint amb la persona agressora o hagin trencat amb ella.

	2007	2008	2009	2010
Dones ateses per l'EAD	971	1.039	1.106	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Usuàries que s'hi adrecen per primera vegada	–	519	534	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Dones ateses per via d'urgència	–	225	216	Es disposarà de les dades l'abril del 2011

Han requerit recursos d'acolliment d'urgència	2007	2008	2009	2010
Dones	–	114	115	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Infants	–	103	94	Es disposarà de les dades l'abril del 2011

Nota: Per al 2007 no es disposa d'aquesta dada.

Equip d'Atenció a les Dones (EAD)

Acolliment d'urgència

L'acolliment d'urgència es produeix sempre que la dona hagi decidit l'abandonament immediat de la llar on pateix violència i existeixi el risc que la persona agressora pugui localitzar, amenaçar/intimidat o agredir la dona, els seus fills/filles, i/o les persones del seu entorn disposades a acollir-la (familiars, amistats, companys o companyes de feina, o d'altres).

El 8 de març de 2011 es posa en marxa el Centre Municipal d'Acolliment d'Urgències per Violència Masclista (CMAU-VM) que disposa de 10 habitacions amb una capacitat màxima de 27 places.

La resta d'acolliment d'urgències és finançada per la Direcció del Programa de Dones i s'efectua amb recursos d'entitats privades.

Totes les dones i els seus fills i filles que necessiten d'un acolliment d'urgència disposen d'aquest recurs, públic o privat, a través de l'Equip d'Atenció a les Dones (EAD).

Recursos de llarga estada

Casa d'Acollida de Barcelona

La Casa d'Acollida de Barcelona⁶ és un servei residencial temporal que té per objectiu oferir un espai d'acollida i convivència per a les dones i les seves filles i fills que han viscut situacions de violència i que no disposen d'una xarxa familiar i/o social de suport o que no la poden fer servir per qüestions de seguretat, proporcionant un entorn de seguretat físic i emocional i una atenció integral a les seves necessitats.

Des de la Casa d'Acollida es promou un treball d'elaboració de la problemàtica que ajudi a recuperar l'autonomia, l'autoestima, la valoració personal i una relació materno-filial satisfactòria. Intervé de manera conjunta i complementària amb l'Equip d'Atenció a les Dones (EAD) i garanteix l'articulació amb els recursos de la comunitat i amb els diferents serveis que intervenen en la resolució de la problemàtica de les dones i de les seves filles i fills.

La Casa d'Acollida ofereix atenció permanent durant les 24 hores del dia, tots els dies de l'any. Té una capacitat per acollir dones amb els seus respectius fills i/o filles (màxim de 27 places, distribuïdes en 10 habitacions).

Els/les professionals que proporcionen aquesta intervenció integral són: educadors/es socials, psicòloga i treballadora familiar, a més de la direcció del centre. Amb les dones i amb els infants acollits s'intervé tant a nivell individualitzat com grupal.

La Casa d'Acolliment de Barcelona ofereix les dones i les seves filles i/o fills els següents serveis bàsics:

- Acollida, espai de seguretat i de recuperació.
- Allotjament i manteniment de totes les persones acollides.
- Atenció educativa permanent durant les 24 hores del dia, tots els dies de l'any.
- Suport psicològic, tant a les dones com als infants.
- Escolarització dels infants: incorporació a centres educatius de la xarxa pública i a activitats d'educació en el lleure, dins la pròpia casa o mitjançant recursos comunitaris.
- Accés i acompanyament, si s'escau, a la xarxa de serveis i recursos comunitaris: xarxa de salut, escola d'adults, entitats especialitzades en la inserció laboral, Barcelona Activa, grups de dones, centres cívics...
- Ajudes econòmiques, si s'escau, tant per necessitats de les dones com dels seus fills i/o filles, sempre i quan la dona no disposi de recursos propis per fer-hi front.

---

6. La titularitat de la gestió de la Casa d'Acollida de Barcelona és del Consorci de Serveis Socials de Barcelona des de l'1 de gener del 2009. El finançament depèn de la Gerència d'Educació, Cultura i Benestar.

El 2009 el servei ha atès 24 dones i 24 infants de les quals 14 han ingressat durant el mateix any. El 2008 es van atendre 26 dones. El 2007 es van atendre 23 dones i 26 fills.

- La mitjana d'estada a la Casa d'Acollida ha estat de cinc mesos.
- La mitjana d'edat és de 32,8.
- El 33,33% de les persones acollides són dones soles, mentre que la resta són dones amb fills i filles.
- El 70,83% de les dones són estrangeres, majoritàriament de l'Amèrica Llatina. Aquest nombre elevat de dones immigrades en els recursos residencials d'acolliment és habitual ja que sovint no disposen d'una xarxa de suport (família o amistats) i es troben en una situació més vulnerable.

Les dades corresponents al 2010 es presentaran properament en el marc de la Comissió d'Educació, Cultura i Benestar

Pis tutelat

El pis tutelat, conveniat amb una entitat privada, disposa de 6 habitacions i ofereix acolliment temporal a un màxim de 12 persones (dones i els seus fills/filles) o, en termes d'unitats familiars, un màxim de 6 unitats familiars diferents, com a recurs educatiu adreçat a dones, i als seus fills i filles, víctimes de maltractaments que siguin derivades per l'Equip d'Atenció a les Dones (EAD) de l'Ajuntament de Barcelona.

- Durant el 2009 s'han atès 10 dones i 10 menors.
- Les dades corresponents al 2010 es presentaran properament en el marc de la Comissió d'Educació, Cultura i Benestar.

Pisos d'Acollida

És un servei d'acolliment de llarga estada (d'una durada mitjana de 6 mesos prorrogable fins a 1 any) que forma part del dispositiu públic d'atenció a les dones, i els seus fills i filles, que viuen situacions de violència masclista.

Proporciona suport educatiu a les dones i als infants acollits/des en pisos situats en entorns normalitzats i que es troben en una fase del procés de recuperació de la violència viscuda per a poder viure de manera independent.

La Direcció del Programa de Dones financia íntegrament 2 pisos d'acollida que han estat traspassats al Consorci de Serveis Socials de Barcelona i que en breu es posaran en marxa.

Servei d'Atenció a Homes per la promoció de relacions no violentes (SAH)

El Servei d'Atenció a Homes per a la Promoció de Relacions no Violentes (SAH) pretén eliminar o disminuir el nivell de violència masclista en els homes que maltracten, per tal de millorar el benestar de les famílies i la protecció a les víctimes, mitjançant la informació, l'assessorament i el tractament psicosocial als agressors. El Servei també realitza actuacions de sensibilització i prevenció de la violència masclista, per tal de fomentar nous models de masculinitat amb població masculina.

- 2009: programa *Canviem-ho: homes per l'equitat de gènere*, una iniciativa pionera a Catalunya, impulsada per la Regidoria de Dones i Joventut, dirigida a promoure la conscienciació, la participació i la implicació dels homes en l'equitat de gènere. Té la voluntat de promoure accions específiques adreçades als homes perquè se sumin i es comprometin, de forma activa i juntament amb les dones, en l'assoliment d'una societat més justa i igualitària a través del foment de valors, actituds, comportaments i relacions de respecte i de cura.

	2007	2008	2009	2010
Homes atesos presencialment	109	103	100	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Homes atesos telefònicament	23	39	21	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Subtotal	139	142	121	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Dones ateses com a parelles o exparelles dels homes atesos	19	15	43	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Total	158	157	164	Es disposarà de les dades l'abril del 2011

Servei d'Atenció a Nenes i Nens que han patit Violència Masclista en l'Àmbit Familiar (SAN)

El Servei d'Atenció a Nenes i Nens que han patit violència masclista (SAN) té com a finalitat ajudar els fills i filles de 4 a 18 anys de famílies que pateixen violència masclista a recuperar-se de la violència viscuda –directa o indirectament–, identificar i interioritzar un model parental alternatiu i positiu que permeti construir noves formes de relació, evitant així el cicle repetitiu de la violència.

- Durant el 2008 han estat ateses 184 persones (109 menors i 75 mares).
- Al llarg del 2009, el nombre de persones ateses ha estat de 227 (136 menors i 91 mares), que suposen 91 unitats familiars.
- Les dades corresponents al 2010 es presentaran properament en el marc de la Comissió d'Educació, Cultura i Benestar.
- [Web del SAN](#)

Servei d'Atenció a Nenes i Nens que han patit Violència de Masclista en l'Àmbit Familiar (SAN)

Xarxa institucional

- Circuit Barcelona contra la Violència vers les Dones.
- 10 circuits territorials.

Aquest Circuit, pioner a Catalunya, té per objectiu una intervenció coordinada contra la violència masclista. Constitueix un marc de referència per a l'establiment de pràctiques que calen introduir en els diferents nivells d'atenció a les dones afectades per violència masclista, treballar en estratègies de prevenció, així com assentar les bases d'un veritable treball en xarxa. Formen part d'aquest circuit més de 300 professionals d'àmbits tan diversos com judicatura, salut, atenció social o mossos d'esquadra.

Xarxa cívica

- Acord Ciutadà per una Barcelona lliure de Violència vers les Dones. Aquesta xarxa cívica s'ha anat renovant i ampliant fins a arribar a les 600 entitats adherides actualment i les més de 800 persones que ho han fet a títol individual (el 2008 el nombre d'entitats adherides era de 497).

Per a més informació:

http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLinkPl/o,2460,170957416_196646035_1,00.htm

Sensibilització

- Tallers de prevenció de relacions abusives amb joves.
- Ampliació de l'oferta a tercer d'ESO el 2008.

	2008	2009	2010
Total de tallers demanats	73	106	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Total d'hores	220	320	Es disposarà de les dades l'abril del 2011

	2007	2008	2009	2010
Principals línies educatives				
Tercer d'ESO	–	22	45	Es disposarà de les dades l'abril del 2011
Quart d'ESO	49	32	50	

	2007	2008	2009	2010
Nois	594	690	1.015	47%
Noies	512	745	1.102	48%
Total	1.106	1.435	2.117	47,5%

Altres actuacions

- Cursa de les Dones: durant les tres darreres celebracions de la Cursa de les Dones, organitzada per l'Institut Barcelona Esport, s'ha promogut a més de la sensibilització de la lluita contra el càncer de mama la lluita contra la violència masclista.
- Durant aquest mandat s'han avaluat els processos, resultats, serveis i la seva gestió de manera continuada, a través de la presentació d'informes de balanç anuals en la Comissió d'Educació, Cultura i Benestar (informes 2008, 2009 i 2010).
- S'han enfortit els serveis socials bàsics, per a la millora de detecció i de l'atenció en situacions de violència masclista. En aquest sentit, s'ha protocol·litzat la intervenció social amb les dones que viuen o han viscut violència i amb els seus fills, amb la participació de tots els serveis implicats:
  - Protocol de la intervenció individualitzada amb dones que viuen o han viscut violència de gènere.
  - Protocol de la intervenció grupal amb dones que pateixen o han patit violència de gènere.
  - Pautes orientatives d'exploració i d'intervenció amb els fills i filles de les dones ateses per situacions de violència de gènere.
- El 2009 és l'any en què tots els centres de serveis socials implementen els criteris tècnics que es van protocol·litzar, de manera que es millora la detecció de situacions de violència no expressada per les dones i l'atenció que correspongui a cada cas.
- D'altra banda, s'estableix una relació de suport des de l'Ajuntament de Barcelona a aquelles entitats socials de la ciutat que presten també serveis de prevenció, sensibilització i atenció a la violència masclista. En aquest sentit, existeix una línia de suport a través de subvencions per aquells projectes que tinguin per finalitat l'atenció a la violència masclista.
- S'han revisat les Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació. Al llarg de l'any 2009-2010, la Direcció de Dones ha participat en un procés de treball per a la revisió de les Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació. El nou text suposa l'adaptació al tractament actual d'aquesta violència en els mitjans de comunicació, així com a les normatives vigents, d'un document que va ser impulsat per l'Ajuntament mateix junt amb l'Associació de Dones Periodistes i el Col·legi de Dones Periodistes l'any 2004.
- S'han aprovat declaracions institucionals per commemorar el Dia Internacional contra la Violència Masclista.
- S'ha celebrat el premi 25 de Novembre:
  - Edició 2007: un premi de 6.000 euros al millor projecte, segons la decisió del jurat oficial. Entitat guanyadora: Fundació Tropos, per *Ni bella ni bèstia*; i Un premi de 1.500 euros al millor projecte, segons la decisió del públic assistent a l'acte de lliurament. Entitat guanyadora: Espais per a la Igualtat, per *La perspectiva de gènere a l'educació secundària, una eina per prevenir la violència vers les dones* (guia de suport al professorat).
  - Edició 2008: un premi de 7.500 euros al millor projecte per decisió del jurat. Entitat guanyadora: Casal dels Infants per a l'Acció Social als Barris, per *Dona drets*.
  - Edició 2009: un premi de 7.500 euros al millor projecte per decisió del jurat. Entitat guanyadora: Fundació Viki Bernadet, per *Prevenir és protegir*.
  - Edició 2010: un premi de 7.500 euros al millor projecte per decisió del jurat. Entitat guanyadora: Pla comunitari Carmel Amunt, pel programa de ràdio *Fem igualtat*.
- 2010-2011: s'ha realitzat la primera enquesta de violència masclista de Catalunya amb una explotació específica per Barcelona. L'enquesta ha estat impulsada pel Programa de seguretat contra la violència masclista del Departament d'Interior en col·laboració amb l'Institut Català de les Dones i la Regidoria de Dones de l'Ajuntament de Barcelona. S'ha fet amb l'objectiu de tenir una primera radiografia que indiqui què passa a Catalunya respecte a la violència contra les dones i per conèixer la dimensió real del problema.

- S'han celebrat tres jornades de formació del Circuit Barcelona contra la Violència Masclista, amb la participació de més de 200 professionals d'àmbits diversos com l'educació, l'atenció social, la seguretat o la justícia.
- Coordinació interinstitucional. L'Ajuntament de Barcelona ha entrat a formar part de la Comissió Nacional per a una Intervenció Coordinada contra la Violència Masclista. Aquesta comissió té com a objectiu impulsar, fer el seguiment i avaluar les actuacions sobre violència masclista que duu a terme la Generalitat. També s'encarrega de fomentar la participació i la col·laboració del Govern amb les entitats i òrgans de la societat que treballen en aquest àmbit. La Comissió impulsa un treball en xarxa de tots els agents que intervenen davant aquesta problemàtica.

▀ DESPLEGAMENT DEL PLA PER A L'ABORDATGE INTEGRAL DEL TREBALL SEXUAL⁸

Per la defensa dels drets de les dones en situació de risc d'exclusió social

El balanç d'aquests quatre anys de mandat és positiu malgrat de les dificultats polítiques, jurídiques, socials i culturals existents sobre aquest tema.

El **Pla per a l'abordatge integral del treball sexual** (ABITS) neix de la mà de l'Ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana en l'espai públic de Barcelona.⁹

Les dificultats que han aparegut al llarg d'aquest mandat han estat diverses malgrat que hi havia un equip humà molt motivat i format:

- Elements de contradicció de la vessant sancionadora de l'ordenança i l'atenció social.
- Existència de debats teòrics contraposats sobre el tema (abolicionisme versus reglamentarisme).
- Estigmatització sobre el col·lectiu.
- Diversitat de situacions personals del col·lectiu i necessitat de crear itineraris personalitzats.
- Dificultat del col·lectiu d'accedir als serveis bàsics.
- Desconfiança per part de les entitats sobre les actuacions de l'ABITS.
- Important pressió policial sobre el col·lectiu de treballadores sexuals. Aquest fet les situava en una situació de més vulnerabilitat i, per tant, de més necessitats socials. Val a dir que aquesta pressió policial no ha disminuït al llarg del mandat, malgrat que en algunes ocasions sí que s'han pogut establir coordinacions entre els cossos de seguretat i l'equip de l'ABITS a l'hora de fer front a les necessitats socials que s'han derivat de les actuacions policials.
- Inexistència de polítiques públiques de referència en els àmbits estatal, autonòmic i local, adreçades específicament al col·lectiu de persones que exerceixen la prostitució.
- La condició d'activitat informal contribuïa a una dificultat més gran per saber quantes persones exercien el treball sexual a Barcelona i, per tant, que hi haguessin més dificultats per saber quines necessitats tenien.
- El nombre important de dones en situació irregular en el col·lectiu de treballadores sexuals disminuïa la possibilitat d'intervenció i d'oferta de recursos públics.

Així, doncs, el desplegament del Pla ha anat acompanyat d'una revisió constant dels plantejaments d'aquest pla, a partir dels quals s'ha adquirit el coneixement gràcies a la intervenció directa que s'ha portat a terme als carrers de Barcelona i en el marc de la legislació i el marc competencial actual.

La realitat de les dones que exerceixen el treball sexual a la via pública de Barcelona actualment és la següent:

- Dones obligades a exercir la prostitució i que són víctimes del tràfic de persones.
- Dones que manifesten la voluntat de seguir l'exercici del treball sexual i que reivindiquen els drets laborals.
- Dones que expressen la voluntat d'abandonar aquesta activitat i trobar sortides laborals dignes.
- Dones que es troben en irregularitat administrativa.

---

8. Les dades referents al 2010 es presentaran en el marc de la Comissió d'Educació, Cultura i Benestar de març del 2011.

9. Cal ressaltar que tant l'Ordenança com el pla que s'hi preveu se cenyeixen a les competències previstes en la Carta municipal de Barcelona, aprovada per la Llei 22/98, de 30 de desembre. Cal partir de la base que l'objectiu no és regular la matèria ni exercir cap activitat normativa que no trobi el fonament en la competència municipal; en conseqüència, només les activitats desenvolupades en l'espai públic són objecte de previsió i les actuacions previstes en el Pla troben l'encaix, també, en les competències, els equipaments i les atribucions municipals. L'article 41 de l'Ordenança diu: "Utilització de l'espai públic per l'oferiment de serveis sexuals: preveu l'aprovació del Pla per l'abordatge integral del treball sexual amb la finalitat d'atendre les persones que realitzen aquesta activitat."

- Dones transsexuals que presenten un conjunt de condicionaments i discriminacions específics en l'àmbit laboral derivats de la seva nova identitat de gènere.
- Dones que exerceixen o han exercit el treball sexual i ja no estan en edat laboral i no tenen reconeguts els drets laborals per no haver cotitzat a la Seguretat Social.
- Dones que exerceixen el treball sexual per motius estrictament econòmics.
- Dones que es plantegen l'exercici de la prostitució com una estratègia de transició.

Pla per a l'abordatge integral del treball sexual (ABITS)

La finalitat del Pla és la següent:

- Visualitzar el fenomen en tots els àmbits d'actuació, i lluitar contra la discriminació i l'estigma que pateix el col·lectiu.
- Sensibilitzar els professionals i el conjunt de la societat, des de la perspectiva de gènere, sobre el fenomen.
- Lluitar contra el tràfic, explotació i qualsevol tipus de violència, inclosa la institucional.
- Potenciar al màxim els processos d'apoderament de cadascuna de les dones i de millora de les condicions, tant en les dones que exerceixen la prostitució com en les que han optat per abandonar-ne l'exercici.
- Treballar des del respecte a la diversitat i als drets individuals i col·lectius de totes les persones que exerceixen el treball sexual.

El Pla està dirigit a:

- Totes les persones que exerceixen el treball sexual, i més específicament a aquelles persones que utilitzen la via pública per negociar l'intercanvi de serveis sexuals remunerats. Majoritàriament les persones que exerceixen la prostitució en via pública són dones.

Actuacions portades a terme durant aquest mandat:

- S'han augmentat els recursos humans i econòmics de l'ABITS.

Evulció del pressupost defi- nitiu de l'ABITS	2007	2008	2009	2010	2011*
Pressupost	349.000 €	473.321,88 €	549.849,82 €	703.972,36 €	707.063,08 €
Increment anual	–	36%	16%	28%	0,44%

* El pressupost del 2011 correspon a l'inicial amb partides extraordinàries per intervenció a Les Corts, dues PDA i representació jurídica de les víctimes de trata

L'increment pressupostari del mandat ha estat del 102,56 %.

Evulció del personal de l'ABITS	Personal	Hores setmanals
2007	2 educadores	35 h
2011	3 educadores 1 treballadora social 1 agent de salut 1 psicòloga	38,5 h (cadascuna) 38,5 h 30 h 25 h

- S'han ampliat les zones territorials d'actuació (Ciutat Vella, Sant Martí, l'Eixample i Les Corts).
- S'ha augmentat el nombre de dones ateses, s'han millorat i ampliat els serveis i recursos, especialment aquells dirigits a la recol·locació laboral i la promoció de conductes saludables.
- S'ha enfortit la coordinació interdepartamental i interinstitucional així com la coordinació amb el teixit associatiu.
- S'està treballant perquè les sancions econòmiques imposades a les dones treballadores sexuals es puguin substituir per mesures alternatives de treballs a la comunitat. En aquest sentit s'ha elaborat un procediment per substitució de sancions per mesures alternatives en cas d'infraccions comeses per persones en situació de vulnerabilitat social.

Serveis i recursos que quedaven recollits en el Pla

El servei d'atenció i mediació al carrer

El servei està format per un equip multidisciplinari amb educadores, treballadora social, psicòloga i agent de salut. Els objectius principals són els següents:

- Atendre integralment les persones que exerceixen el treball sexual a Barcelona, i més específicament aquelles persones que utilitzen la via pública per negociar l'intercanvi de serveis sexuals remunerats.
- Donar informació i orientació bàsica a les dones, i a aquelles persones que ho requereixin, sobre els recursos i serveis específics, i donar resposta a les demandes que per la diversitat de realitats existents faci necessària un extrema flexibilitat i capacitat d'adaptació a les diferents situacions.
- Facilitar l'accés a la resta de recursos específics del dispositiu municipal que calgui en funció de les necessitats i de l'evolució de cada situació.
- Fer o vetllar per l'acompanyament de la usuària en cas que sigui necessari.
- Promoure i col·laborar en el desenvolupament d'estratègies i programes preventius i de sensibilització encaminats a aconseguir la millora de les condicions de les treballadores sexuals a la ciutat i de les seves famílies.
- Fer recerca aplicada útil per identificar prioritats, metodologies d'intervenció més eficients i saber quina és la perdurabilitat dels canvis positius obtinguts.

Algunes dades destacades d'aquest mandat són les següents:

	2007	2008	2009	2010
Expedients oberts des del 2006 ¹⁰	368	546	725	850
Expedients actius ¹¹	274	307	372	386
Expedients inactius ¹²	94	239	353	464

	2006	2007	2008	2009	2010
Nombre d'altres	220	148	179	180	125
Nombre de baixes	79	94	163	152	125
Nombre de reobertura de casos	–	–	39	32	16

10. Es consideren expedients oberts el nombre total de dones ateses des de l'inici del Pla, l'any 2006.

11. Es consideren expedients actius aquells corresponents a dones amb les quals s'ha intervingut en els últims tres mesos.

12. Es consideren expedients inactius aquells corresponents a dones de les quals no s'ha sabut res en els darrers tres mesos.

	2006	2007	2008	2009	2010
Contactes¹³	1.920	6.880	10.439	13.113	15.417
Nombre d'atencions¹⁴	440	4.216	8.391	9.979	18.206
Escolta activa	358	2.712	5.122	6.817	13.159
Intervenció educativa	82	1.504	3.269	3.162	5.612

Altres actuacions destacades

Atenció social al servei

La incorporació, el mes de juny de 2009, de la professional diplomada en treball social ha repercutit molt positivament en poder establir els plans de treball amb les dones, a partir de les actuacions de les educadores al carrer i de les demandes de les usuàries. És aquesta professional qui fa l'entrevista d'acollida de nous casos, dins el model de treball interdisciplinari.

El servei ha mantingut la voluntat de ser un recurs pont que actui com a facilitador per tal que les dones ateses que ho necessitin, puguin ser ateses als serveis generalistes adreçats a tota la ciutadania. En conseqüència, s'ha mantingut la feina de coordinació amb els serveis socials bàsics per tal de garantir que les persones que es trobin en situació de fer un procés a aquest nivell, puguin sostenir-lo. Es valora que ABITS s'ha pogut situar com a coreferent d'aquests serveis, col·laborant en els acompanyaments i reforçant les intervencions que es fan des dels centres de serveis socials.

També s'han fet derivacions als centres de serveis socials d'altres poblacions on resideixen part de les dones ateses (L'Hospitalet de Llobregat i Santa Coloma de Gramenet, sobretot).

Les millores al servei han previst ajuts econòmics adreçats a les dones ateses que permeten portar a terme els plans de treball acordats amb elles. La despesa corresponent als anys 2009 i 2010 ha sumat un total de 19.000€ per aquest concepte.

A més s'han fet algunes activitats grupals que sota una motivació lúdica han permès assolir objectius dels plans de treball.

Atenció social acordada

El 2009 s'ha mantingut el conveni de col·laboració amb l'entitat El Lloc de la Dona, que desenvolupa el Programa d'atenció al Raval: dona-exclusió-prostitució. El conveni subvenciona dos projectes de l'entitat, *Dona i prostitució: atenció social integral* i *Curs d'auxiliar d'infermeria en geriatría*, amb un import total de 30.000 €.

Pel que fa a l'atenció social, des d'aquesta entitat es destaca l'increment de les demandes en un 40% respecte a l'any anterior. L'ABITS ha derivat 10 dones al Programa (7 dones el 2008). A més, aquest any s'ha estructurat la coordinació entre l'entitat i el servei d'atenció al carrer de l'ABITS, i s'han portat a terme reunions periòdiques a dos nivells: d'una banda, de treball social de cara a les dones amb un pla de treball organitzat i, d'altra banda, entre educadores de carrer per coordinar actuacions i compartir la informació.

El 2009 s'ha mantingut el servei d'urgències intermèdies que porta a terme l'entitat Àmbit Dona i que finança l'Ajuntament a través del Pla. El projecte sorgeix de la necessitat d'intervenir en situacions específiques que, amb una atenció puntual i immediata, poden minimitzar els riscos de la problemàtica i la vulnerabilitat de la persona afectada. El 2009 aquest servei ha atès 70 dones que han necessitat ajudes en temes d'habitatge, de salut, de viatges i d'administració. Una vegada més s'ha incrementat l'import total, que ha pujat a 17.000 € (8.652 € el 2007 i 12.425 € el 2008).

13. Contactes acumulatius establerts en la via pública que poden implicar o no atenció.

14. Nombre d'atencions incloent-hi les escoltes actives i intervencions educatives realitzades a la via pública que formen part d'un pla de treball.

Atenció psicològica

A finals del 2008 es va incorporar, seguint les accions previstes al Pla, la figura de la psicòloga. La primera part del 2009 s'ha mantingut en 10 hores setmanals i a partir de juny s'ha incrementat fins a 25 hores setmanals.

El servei preveu la possibilitat d'atendre dones en l'esfera psicològica derivades per altres entitats, que es mantenen com a referent, és a dir, sense derivar el cas en l'àrea social o educativa.

Coordinació amb els cossos policials

El treball de col·laboració amb la Guàrdia Urbana de Barcelona (GUB) s'ha mantingut al llarg del 2009. Des de la GUB s'han establert els mecanismes per donar suport a la seguretat de les educadores, s'hi ha comptat també per a intervencions puntuals en dones víctimes d'explotació i s'ha continuat treballant per establir un protocol formal d'atenció a les víctimes de tràfic o explotació.

Pel que fa al cos de Mossos d'Esquadra es continua el treball de col·laboració iniciat el 2008, amb la Unitat de Tràfic d'Éssers Humans, així com amb els Grups d'Atenció a la Víctima (GAV). El 2009, a més, s'ha establert relació amb les tres comissaries de les zones d'intervenció de l'ABITS (Ciutat Vella, Sant Martí i l'Eixample).

Accions específiques dirigides al col·lectiu nigerià:

- Les activitats comunitàries i grupals.
- La formació específica pels cossos de Guàrdia Urbana.
- La coordinació entre serveis municipals, entitats i altres institucions i entitats.

Dispositiu Integral per la recol·locació laboral de les treballadores sexuals Fundació Surt

El dispositiu de Recol·locació laboral té com a objectiu donar resposta a la demanda d'aquelles dones que, per decisió personal, volen deixar el treball sexual i iniciar una activitat diferent.

El ventall de recursos que ofereix el DIR-TS permet a cada una de les dones participants definir i executar el seu projecte professional, desenvolupar competències professionals i millorar la seva ocupabilitat en relació al mercat de treball, al seu objectiu laboral i al lloc de feina al que volen accedir.

El banc de recursos és molt ampli i permet ajustar cada circuit amb la dona de forma molt individualitzada i a mida de les seves necessitats.

A nivell històric d'evolució del projecte, 102 dones han finalitzat el DIR/TS en quatre anys, amb una inserció global del 67%

A més el 2010 s'ha signat un conveni de col·laboració entre l'Ajuntament, el Departament de Treball de la Generalitat i la Fundació Surt per tal de portar a terme un **Itinerari personal d'assessorament a la professionalització de les dones que han exercit la prostitució**. Aquest projecte ha atès 24 dones amb una inserció laboral del 71%.

Altres actuacions en matèria de recol·locació laboral: El Lloc de la Dona

Aquest projecte, que va adreçat a dones que exerceixen prostitució i cerquen alternatives laborals, vol contribuir a la millora de la seva qualitat de vida, afavorint processos de formació i inserció socio-laboral. El porta a terme l'entitat El Lloc de la Dona, de Germanes Oblatas, que manté un conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona.

Aquest projecte es caracteritza per ser molt flexible, adequant-se a les necessitats canviants, acceptant la incorporació de dones en qualsevol moment i mes de l'any, i vinculant-se a les ajudes socials que permetin el seguiment de l'activitat.

Un total de 269 dones han participat de les activitats formatives de El Lloc de la Dona. La formació més demanada ha estat la d'alfabetització i castellà, i en segon lloc la recerca activa de feina a l'ordinador.

Al llarg d'aquests 4 anys s'ha treballat amb un curs d'auxiliar d'infermeria en geriatría que ha permès una inserció laboral de la major part de les dones que hi han participat

Atenció i acollida a les víctimes d'exploració

Des de l'Agència s'ha posat especial èmfasi en donar a conèixer el que és l'exploració sexual, el tràfic i la trata de persones, i diferenciar-lo de la voluntat en l'exercici de la prostitució com a treball.

El fet que la llei 5/2008 del Parlament de Catalunya del dret de les dones a eradicar la violència masculista reconegui l'exploració sexual com un dels àmbits on es dona aquesta violència ens ha legitimat per plantejar el que observem, així com dificultats i necessitats detectades, a diferents fòrums i començar a treballar amb l'objectiu de coresponsabilitzar els diversos àmbits d'atenció.

El Circuit Barcelona contra la violència vers les dones coliderat per aquesta Direcció conjuntament amb el Consorci Sanitari ha estat un àmbit clau on plantejar i buscar complicitats en aquest tema. El mes d'octubre es va fer una presentació per explicar el tema de l'exploració sexual, el tràfic i la trata, així com dels motius per responsabilitzar tots els serveis i institucions, cadascú des del seu encàrrec, en la detecció i atenció de possibles víctimes.

En paral·lel s'ha portat la difusió del Pla ABITS en general i de l'atenció a les víctimes de trata/exploració en particular als circuits territorials dels districtes de Ciutat Vella, Les Corts, Eixample, Sants Montjuïc i Sant Martí.

A més, s'ha participat en la creació de la Xarxa Catalana sobre la Trata des del seu moment més incipient, el 2008. És el 2010 quan es dona a conèixer formalment als mitjans i la societat, però al llarg del 2009 s'ha participat a les reunions plenàries i una educadora ha participat del grup de treball sobre atenció a les víctimes.

La intervenció sobre víctimes comença des de primer moment que les educadores al carrer tenen la sospita que una dona pot ser víctima d'una xarxa. Les situacions són molt diverses i a vegades pot suposar intervencions a molt llarg termini per tal que les dones s'identifiquin a elles mateixes com a víctimes. És imprescindible en aquest procés el treball en xarxa amb les entitats que tenen equips al carrer –per contrastar la informació i donar missatges comuns) i amb els cossos de seguretat.

En aquest procés se li ofereix a la dona la possibilitat d'ingressar a un recurs d'emergències per a la seva acollida i protecció. Per donar resposta a aquest necessitat l'Ajuntament de Barcelona a través del Pla ABITS manté un conveni de col·laboració amb l'entitat Adoratrius Esclaves del Santíssim Sagrament, pel Programa SICAR cat.

El programa SICAR cat organitza la intervenció directa residencial en tres etapes:

- Etapa d'emergència (cinc places).
- Etapa de permanència (vuit places).
- Etapa d'autonomia (quatre places).

Sicar cat ha atès cada any unes 40 dones en la modalitat residencial. D'aquestes, unes 30 han entrat a l'etapa d'emergència. El perfil de dones ateses és el dona immigrant (82%) d'entre 18 i 25 anys (66%), en situació administrativa regular (64%).

Des de l'Ajuntament es mantenen també els dos pisos pont, gestionats igualment per Adoratrius a través de SICAR cat, i que corresponen a l'etapa d'autonomia. Actualment i des de l'1 de gener de 2009 en té la responsabilitat del seguiment el Consorci de Serveis Socials de Barcelona.

Treball en xarxa

La taula tècnica del Pla per l'ABITS es convoca amb periodicitat bimensual i hi participen totes aquelles entitats de la ciutat que treballen de manera específica amb el col·lectiu de dones treballadores sexuals i víctimes d'explotació sexual. També hi participen diferents àrees del mateix Ajuntament. Actualment participen en la taula tècnica:

- Entitats
  - Adoratrius Esclaves del Santíssim Sagrament, programa SICAR cat
  - Àmbit Prevenció, Àmbit Dona
  - Associació per la Promoció i la Inserció Professional (APIP)
  - Creu Roja, Assemblea Local Barcelona, Àmbit de Salut
  - Fundació Escó
  - Genera
  - Metges del Món (incorporació el 2009)
  - Oblates del Santíssim Redemptor, El Lloc de la Dona
  - Surt. Fundació de Dones. Fundació Privada
- A escala municipal
  - Directora del Programa de dones
  - Responsable de l'ABITS
  - Equip de l'ABITS
  - Tècnica del PIAD de Ciutat Vella
  - Tècnica del PIAD de Sant Martí
  - Directora d'OND
  - Tècnica de l'Àrea de Prevenció, Seguretat i Mobilitat
  - Tècnica de Prevenció, districte de Ciutat Vella, Sant Martí, Eixample, Sants-Montjuïc i Les Corts

Consorci de Serveis Socials: Servei d'Atenció a la Infància i a les Dones.

Estudis

Al llarg d'aquests anys s'ha fet un estudi de la situació de l'exercici de la prostitució al Districte de Sant Martí (2008) i un altre de la situació al districte de Les Corts (2010).

Convenis signats amb entitats des del 2007 fins ara

- Fundació Àmbit Prevenció: intervenció en urgències intermèdies i inclusió social
- Fundació Surt: dispositiu integral per a la recol·locació laboral de dones treballadores sexuals (DIR-TS) i itinerari personal d'assessorament en la professionalització de les dones que han exercit la prostitució (ITI)
- Genera: projecte Integras, i a partir del 2011, Projecte d'atenció a pisos
- Germanes Oblates del Santíssim Redemptor, El Lloc de la Dona, Projecte d'atenció social integral i formació (2007 i 2009) i Projecte de formació i inserció laboral (2010)
- SICAR: acollida i atenció a les víctimes d'explotació sexual

A més, algunes entitats que participen a la Taula Tècnica del pla ABITS han rebut subvencions de la convocatòria general de Ciutat: Creu Roja i Genera –se signarà conveni el 2011-.

▀ VALORACIÓ FINAL

El desenvolupament de les polítiques de dones i de gènere és un aspecte imprescindible per desenvolupar una política local respectuosa amb el principi d'igualtat, però també esdevé una eina essencial per redefinir la democràcia en l'àmbit local. És a dir, afirmar la necessitat de reconèixer les polítiques municipals en la importància del desenvolupament dels drets de les dones, com un dels motors del desenvolupament de tota la ciutadania.

L'Ajuntament de Barcelona, tenint en compte el seu marc competencial, ha seguit treballant per a les dones i la igualtat de gènere. Aquesta tasca ha estat liderada per la Regidoria de Dones i Joventut però ha tingut la complicitat d'altres àrees municipals.

Les línies d'actuació que s'han portat a terme han estat les següents:

- La continuïtat i consolidació de la Regidoria de Dones com una àrea estable dins l'organització política municipal per garantir i desenvolupar un dels objectius centrals del nostre ordenament jurídic, la igualtat de drets per a homes i dones, a través de:
  - La continuïtat en la definició de perfils específics professionals necessaris per garantir la qualitat de les intervencions i la continuïtat d'aquestes intervencions.
  - La suficiència de recursos econòmics necessaris per tirar endavant els objectius marcats.
  - La coordinació interdepartamental i interinstitucional per portar a terme de forma integral les actuacions, plans i programes que depassen les competències municipals.
- La visibilitat de les desigualtats de gènere. És a dir, la necessitat de superar les desigualtats estructurals de les nostres societats, la desigualtat de gènere, i donar un lloc rellevant a un dels instruments principals de lluita contra aquesta desigualtat: les polítiques municipals d'igualtat de gènere. L'eina clau per tirar endavant aquesta feina ha estat el Programa d'equitat de gènere.
- La desvinculació de les polítiques d'igualtat de gènere de les polítiques assistencials i la vinculació que tenen amb el desenvolupament ple de la ciutadania de les dones. Les eines que s'han desplegat per tirar endavant aquesta feina han estat el Pla municipal contra la violència vers les dones i el Pla per l'abordatge integral del treball sexual.
- L'enfortiment del concepte de la transversalitat de gènere, com a eina per impulsar una completa igualtat entre dones i homes en les polítiques locals.
- La promoció de la participació i l'associacionisme de les dones a través dels consells de dones de ciutat i districte. El foment de la participació de les dones en tots els àmbits ciutadans. La promoció de l'apoderament de les dones, en el sentit de capacitat d'influència en els processos decisoris municipals, així com el manteniment d'un diàleg permanent amb les entitats de dones i sectors feministes.

Barcelona, abril del 2011